

**МЕДАЛЬНІ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
ІМПЕРАТОРСЬКОГО ДЕРПТСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ (1803–1917 РР.)**

Статтю присвячено аналізу наукових робіт студентів Імператорського Дерптського (згодом Юр'євського) університету, відзначених спеціальними нагородами – золотими і срібними медалями. Методологічну основу публікації склали історичний, порівняльний та діалектичний методи дослідження.

Встановлено, що традиція нагороджувати кращі твори студентів Дерптського університету з'явилась із моменту відкриття навчального закладу. Згідно статуту університету, переможці конкурсу могли розраховувати на медаль, грошову нагороду та отримували право на публікацію своєї роботи. Проте, через відсутність університетського періодичного видання більшість праць так і не було опубліковано.

Доведено, що в першій половині XIX ст. науковий рівень студентських робіт був досить низький, що пояснюється високим соціальним становищем студентів, котрі не були зацікавлені у грошовій нагороді, а також високими вимогами факультетських рад до рівня праць. З'ясовано, що з моменту виходу університетського періодичного видання «Вчені записки Імператорського Юр'євського університету» жодну студентську конкурсну роботу так і не було опубліковано, і це при тому, що науковий рівень праць значно зріс.

З'ясовано, що в Дерптському університеті, на відміну від інших закладів Російської імперії, при виборі тематики майбутньої конкурсної роботи не надавалась перевага дослідженню проблем із російської історії. Навіть, наприкінці XIX ст., коли активізуються процеси русифікації, університетське керівництво в рівній мірі пропонує студентам досліджувати питання як із російської, так і всесвітньої історії.

Ключові слова: Дерптський університет, історія, медальні роботи, конкурс.

На сьогодні перед Міністерством освіти і науки України стоїть важливе завдання – реформувати вітчизняну систему вищої освіти. Метою реформування, як зазначається в проекті «Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020 року» є створення привабливої та конкурентоспроможної національної системи вищої освіти України, інтегрованої у Європейський простір вищої освіти та Європейський дослідницький простір. Проте, успішне втілення в життя даного проекту неможливе без врахування історичного досвіду, як вітчизняного, так і закордонного. Адже, методи підготовки спеціалістів, запроваджені ще в позаминулому столітті не втратили своєї актуальності й в даний час. Перш за все, це стосується традиції проводити конкурс студентських наукових робіт і відзначати їх золотими та срібними нагородами. Деякі з цих праць залишаються актуальними й сьогодні, що свідчить про їх високий науковий рівень. До того ж, конкурс дозволяв викладачам серед великої маси студентів виявити найкращих та сприяти подальшому становленню майбутніх науковців.

Сучасних науковців все більше привертає увага проблема фахової підготовки студентів

вищих навчальних закладів колишньої Російської імперії. Дослідники намагаються виокремити сильні та слабкі сторони навчального процесу, оцінюють науковий рівень студентських робіт, звертають увагу на діяльність студентських корпорацій. Самоорганізації вихованців Дерптського університету присвятили свої роботи Р. Дорохіна, Л. Плотнікова, А. Іванов, Н. Макарова, С. Рижаква. Проте, поза увагою дослідників залишились медальні роботи, написані студентами Дерптського Імператорського (згодом Юр'євського) університету, які й стануть об'єктом даного дослідження.

Традиція відзначати кращі студентські наукові твори медальними нагородами зародилась в Дерптському університеті з моменту відкриття навчального закладу. Статут університету від 12 вересня 1803 р. регламентує процедуру проведення конкурсу. Щорічно факультети – богословський, медичний, юридичний та філософський, частиною якого було історико-філологічне відділення, оголошують конкурс на написання найліпшої студентської наукової роботи на визначену відділенням тему. При цьому, кожний факультет мав право подавати професору красномовства лише одну

тему, окрім філософського, який на конкурс виносив два наукових завдання. 12 грудня в день народження правлячого тоді імператора Олександра I на святковому засіданні студенти дізнавались назви конкурсних тем і починали над ними працювати впродовж 8 місяців, до серпня наступного року. Професори відділення на окремому засіданні більшістю голосів визначали переможця, ім'я котрого оголошувалось на святковому засіданні 12 грудня, тоді як всі інші роботи, подані на конкурс, знищувались. Переможець отримував золоту медаль й 100 крб. премії (з 1820 р. сума грошової нагороди збільшилась до 200 крб.), якісні ж твори відзначались срібною нагородою. Найкращі наукові праці переможців після апробації викладачами університету могли бути надруковані на сторінках періодичних видань [21, с. 171].

При цьому слід відзначити, що через відсутність періодичного видання в Дерптському університеті впродовж майже всього XIX ст. студентські медальні роботи так і не були опубліковані. Лише з 1893 р. за наказом Ради Імператорського Юр'євського університету в університеті започатковано власний журнал «Вчені записки Імператорського Юр'євського університету», проте на його сторінках друкувались праці викладачів закладу. Цікаво те, що в Університеті св. Володимира (м. Київ) кращі студентські конкурсні роботи публікувались на сторінках університетського видання «Університетські вісті», що свідчить про більш високий науковий рівень медальних робіт, на відміну від студентських творів випускників Дерптського університету.

До студентських робіт висувались наступні вимоги: конкурсна праця мала бути написана на латинській мові, за дозволом відділення інколи приймали роботи німецькою мовою. Об'єктивність оцінювання роботи гарантувалась анонімністю автора, котрий помічав свою роботу лише девізом [21, с. 171].

Університетське керівництво жорсткими засобами намагалось боротися з плагіатчиками й конкурсантами, які подавали на конкурс чужі роботи. Прізвище порушника заносилось на чорну дошку [21, с. 171]. Цікаво те, що ми в ході дослідження документального масиву так і не зустріли імена порушників. Можливо це пояснюється тим, що корпоративні традиції університету вимагали від студентів зберігати свою гідність, котрі боялись свого виключення зі студентської корпорації.

В 1838 р. прийнято рішення збільшити кількість тем, котрі виносились на конкурс – по

дві для богословського факультету, по одній – юридичного та медичного, по чотири – від філософського. Термін написання роботи збільшили на один місяць – до вересня [18, с. 18].

Чергові зміни у процедурі оголошення конкурсу серед студентів на кращу наукову роботу відбулись у 1865 р. Статут Дерптського університету закріпив за факультетами право самостійно визначати кількість щорічних конкурсних тем. Знову збільшили строк написання творів для студентів до жовтня. Ради факультету мали змогу нагороджувати декілька рівноцінних за якістю творів на одну тему золотими й срібними медалями [19, с. 37]. Аналогічна процедура проведення конкурсу затверджена новими «Правилами для студентів і сторонніх слухачів Імператорського Дерптського університету» від 1893 р. [20, с. 24–25].

Макет медалі затверджено в грудні 1805 р., хоча саму нагороду почали виготовляти з 1809 р., до того студенти-переможці отримували диплом та грошову винагороду. З 1812 до 1819 р. випуск медалей припинили через здороження золота [16, с. 233].

Перші нагороди присуджено в 1805 р. Всього в період із 1803 до 1819 рр. присуджено 38 нагород, з них 13 золотих та 25 срібних. Слід зазначити, що на філософському факультеті нагороди отримали лише два студенти (1 золота й 1 срібна медалі). С. Петухов пояснював такий низький результат високим соціальним становищем студентів філософського факультету, котрі не були зацікавлені у грошовій винагороді, а також високими вимогами факультетської ради до якості робіт [16, с. 234]. З 1820 до 1864 рр. у Дерптському університеті присуджено 194 нагороди, серед яких 111 – золоті та 83 срібні медалі. Вихованці філософського факультету отримали 34 медалі (23 золоті й 11 срібних нагород) [16, с. 521]. З 1865 до 1902 рр. загальна кількість нагород становила 297 медалей (215 золотих, 82 срібних). Рада історико-філологічного факультету присудила 55 нагород, серед яких 44 золотих та 11 срібних [17, с. 159]. Потрібно відзначити, що в цей період починають оцінювати науковий рівень самої роботи, а не відсутність помилок у латинському тексті.

Нажаль, через відсутність належної джерельної бази ми не можемо ні визначити тематику перших конкурсних робіт, а ні оцінити їх якість. Лише з 1893 р. в Дерптському університеті розпочали видавництво власного періодичного видання «Вчені записки Імператорського

Юр'євського університету», на сторінках якого публікували щорічні університетські звіти й рецензії на студентські конкурсні твори. Саме тому ми проаналізуємо медальні роботи пізнього періоду.

Якщо говорити про тематику конкурсних робіт (з 1893 р.), то слід відзначити цікаву тенденцію – в Дерптському університеті не надавалась перевага дослідженню проблем із російської історії, на відміну від інших закладів Російської імперії. І це при тому, що наприкінці XIX ст. в Дерптському, а тоді вже Юр'євському університеті, активізуються процеси русифікації. Рада факультету в рівній мірі пропонує студентам досліджувати питання як із російської, так і з всесвітньої історії.

Ще однією особливістю в порядку проведення конкурсу в Дерптському університеті є право всіх бажаючих, не лише вихованців закладу, подавати свої наукові роботи для отримання медалі. Крім того, нерідко переможцями визнавались студенти інших факультетів.

У 1893 р. на конкурс подано дві роботи на тему: «История и устройство епископства Эзельского до половины XIV века», нагороджені золотими медалями. Автору першої роботи І. Сіцку вдалось всебічно, для свого часу, висвітлити історію та устрій епископства [1, с. 25]. Заслугою другого переможця М. Буша можна вважати залучення неопублікованого джерельного масиву [1, с. 25].

Наступного навчального року золотої нагороди удостоїлась праця В. Боброва на тему: «Черты национального юмора в русском зверином эпосе» за сумлінне ознайомлення з літературою, тоді як за науковими критеріями оцінювання, робота залишається посередньою [2, с. 27].

Срібною нагородою в 1895 р. відмічена робота С. Костантинова «О славянском мореплаваннии на Балтийском море в средние века». Цей твір став якісною компіляцією існуючих робіт у поєднанні з критичними зауваженнями автора, без використання джерельного масиву [3, с. 28].

Впродовж 1896–1897 рр. на конкурс не надано жодного твору від історико-філологічного факультету. Наступного року срібною медаллю відзначена робота студента медичного факультету Є.-А. Ландау на тему: «Нравственные и политические воззрения Эврипида». Рецензенти відмічають достатній рівень обізнаності автора, проте наголошують на необхідності аналізу філософських ідей Еврипіда, відсутніх в конкурсному творі [4, с. 11].

Джерелознавчий характер носять роботи стороннього слухача Г. Бауера та студента

Ф. Гензеля нагороджені золотою і срібною медалями відповідно на тему: «Сочинение Фульхерия Шартрского, как источник для внутренней и внешней истории Иерусалимского королевства». До наукових здобутків Г. Бауера слід віднести запропоноване зауваження автора про першопочатковий поділ твору Фульхерія на частини, не помічений видавцями джерела [5, с. 10–11]. Самостійним науковим твором визнано працю Ф. Гензеля, проте, сумнівні висновки автора не дозволили отримати йому медаль вищого гатунку [5, с. 11–12].

Історії античної Мегари присвятив свою працю студент Е. Фельсберг, відмічену золотою медаллю. Сильною стороною твору є обізнаність автора та його намагання опрацювати велику кількість джерел та спеціальної літератури. Проте, постійні цитування джерел та наукових робіт і відсутність обґрунтованих висновків дозволяє нам визнати дослідження Е. Фельсберга якісною компіляцією [6, с. 13–14].

Наступного навчального року студенти історико-філологічного факультету спромоглися отримати шість нагород, з яких дві вищого гатунку. Золотими медалями відмічено роботи філологічного характеру на тему: «Беллерофонт в древнегреческом мифе» О. Перка та В. Адамова. Рецензенти відзначили високий рівень володіння іноземними мовами у авторів, що і вплинуло на рішення факультетської ради нагородити студентів золотими медалями [7, с. 8–10].

Срібними нагородами відзначені джерелознавчі твори Г. Земеля та І. Панкратьєва, присвячені дослідженню німецького вотчинного закону вормського єпископа Бурхарда. Обидва студенти ознайомились зі значним масивом джерел, проте помилки у перекладі текстів не дозволили студентам претендувати на нагороди вищого гатунку [7, с. 10–13].

Також срібними медалями нагороджені студент історико-філологічного факультету А. Соловйов та вихованець фізико-математичного факультету князь Г. Джавахов за роботи на тему: «Жизнь и литературная деятельность А.С. Грибоедова». Обидва автори викладають власну інтерпретацію біографії поета, однак їх гіпотези часто не підкріплюються посиланнями на джерела й розкритиковані рецензентами [7, с. 13–15].

В 1902 р. Рада історико-філологічного факультету запропонувала три конкурсні теми, проте лише один студент С. Фарфоровський представив твір «Болтин как историк» за який отримав почесний відгук [8, с. 14].

В наступному навчальному році студентам історико-філологічного факультету присуд-

жено три срібні медалі. Першу, але другу в своєму особистому рейтингу нагороду, отримав Г. Земель за твір «Характеристика административной деятельности провинциальных интендантов во Франции в царствование Людовика XIV». Обізнаність студента у джерельній базі не перекрыла його неточностей та суперечностей [9, с. 9].

Автор наступної праці «Характеризовать отношение Эразма к идеям гуманизма и реформации на основании colloquia familiaria» Ю. Дрейзін зробив якісний переклад пам'ятки, за що і удостоївся срібної медалі [9, с. 10].

Філософський характер носила праця Ф. Флоренського «Отношение критики чистого разума к Лейбнице-Вольфовой философии». Як зазначає рецензент, автор не дає об'єктивного дослідження критики чистого розуму до філософії Лейбніца та Вольфа з історичної точки зору, а обмежується порівняльним аналізом основних положень критики чистого розуму з відповідними вченням Лейбніца та його школи, за що й отримав срібну медаль [9, с. 11].

В 1904 р. золотої нагороди удостоївся студент історико-філологічного факультету А. Герман за роботу на тему: «Русский театр в Эпоху Петра Великого». Твір написано на основі великої кількості джерел, в тому числі й іноземних. Також слід відзначити критичний підхід автора до тогочасних наукових досліджень з даної тематики [10, с. 11–12].

Студентська робота В. Нетребенко «История разработки русского синтаксиса», подана на конкурс 1906 р. нагороджена срібною медаллю, оскільки автор допустив ряд лінгвістичних помилок й занадто детально викладав зміст обраних джерел [11, с. 7–8].

1907 р. Рада факультету присудила 4 срібні медалі. Три нагороди за роботи, присвячені аналізу поглядів Аристотеля отримали студенти історико-філологічного факультету П. Боковнев, В. Фрейман та В. Сандерс. Ці твори написані на основі робіт Аристотеля та досліджень професора Дерптського університету, автора філософської доктрини персоналізму Г. Тейхмюллера [12, с. 9–11].

Ще одну срібну медаль отримав А. Гальковський за роботу на тему: «Землевладение в Полоцкой земле в эпоху перехода ее от Великого княжества Литовского к Москве в царствование Ивана Грозного». Джерельною базою твору стали Полоцька ревізія 1552 р. та писцеві книги, які збереглися уривками й написані складною західноруською мовою відповідно. Проте, не підкріплені джерелами

деякі висновки автора не дозволили йому отримати нагороду вищого ґатунку [12, с. 11–13].

На високому професійному рівні написано конкурсну роботу А. Вальтера, присвячену вивченню історії грецької та римської серенади й удостоєної золотої медалі. Рецензент відмічає обізнаність студента в джерелознавчій та історіографічній базі, а також вдало сформульовані гіпотези [13, с. 13–15].

Інший конкурсант Г. Кестнер також добре ознайомився з античними джерелами, проте майже не звернув увагу на відмінності у текстах серенад в різні хронологічні періоди. Ці недоліки рецензент визначив як суттєві й тому автору твору присудили срібну медаль [13, с. 16].

Наступного навчального року золотої медалі удостоївся Е. фон Берг за роботу «Русская комедия до появления А.Н. Островского». До заслуг автора слід віднести вперше складений бібліографічний перелік авторів комедій та їх творів. Окрім того, це перше дослідження в тогочасній історіографії з історії російської комедії XVIII ст. [14, с. 23–26].

Другу золоту медаль в цьому навчальному році отримав І. Берзинь за роботу на тему: «Судебная деятельность Могилевского магистрата в первые годы после введения в Могилеве Магдебургского права». Студент досконало вивчив джерела – акти Могильовського магістрату, систематизував їх, а також вдало висвітлив історію діяльності магістрату [14, с. 27–28].

В 1911 р. на конкурс подано роботу латинською мовою, присвячену вивченню «надгробних промов», автор якої В. Шлау отримав золоту медаль. Студент дослідив «надгробні промови» греків Горгія, Фулідіда, Платона, псевдо-Лісія, Гіперіда та псевдо-Димосфена, намагаючись відмити характерні риси кожного автора [15, с. 17–20].

Цього ж року на історико-філологічному факультеті вперше оголосили конкурс на отримання іменних золотої й срібної медалей імені Н. Лавровського. Першими лауреатами срібної нагороди стали В. Барщевський та І. Торк, автори роботи «Новітні течії російської педагогіки». Твір І. Торка присвячено питанню про «вільне» виховання в Росії, однак, студент обмежився даними про саму систему, не надавши їй оцінку [15, с. 16].

Значно ширший проблемний ареал охопив В. Барщевський, а саме: методи експериментальної педагогіки, експериментальні дослідження пам'яті, розумова втома та статеве виховання дітей. Проте, лише питання стате-

вого виховання молоді отримало належне висвітлення в роботі [15, с. 17].

На жаль, у період з 1914 до 1917 рр. ми маємо лише дані про теми конкурсних робіт (Вчені записки Імператорського Юр'євського університету за 1914–1917 рр.), але чи були вони написанні, а тим пече отримали нагороди, нам не відомо.

Аналіз медальних робіт, виконаних для участі в конкурсі на запропоновані історико-філологічним факультетом теми, дає змогу стверджувати, що за своїм науковим рівнем вони поступаються медальним творам студентів університету св. Володимира. Адже, на відміну від Дерптського університету, в стінах київського вищого навчального закладу сформувались наукові школи В. Антоновича, М. Довнар-Запольського, В. Перетца, представники яких ще в студентські роки досягли вагомих наукових результатів, а саме:

М. Дашкевич, П. Голубовський, В. Данилевич, О. Грушевський, М. Грушевський, Є. Сташевський, Б. Курц, П. Смирнов, В. Базилевич, А. Гневушев, В. Фаворський.

Отже, в Дерптському університеті, з моменту його відкриття запроваджено традицію нагороджувати кращі студентські наукові твори медалями та грошовою премією. До участі в конкурсі допускалися студенти, котрі могли претендувати на нагороди від будь-якого факультету. Кількісні показники студентських наукових робіт, відзначених нагородами від історико-філологічного факультету були не високими. Це пояснюється по-перше, незацікавленістю студентів у конкурсі, а по-друге, високими вимогами до робіт. За своїм науковим рівнем медальні праці вихованців Дерптського університету поступаються аналогічними дослідженням, написаним медалістами Університету св. Володимира.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Краткий отчет Императорского Юрьевского университета за 1893 год // Ученые записки Императорского Юрьевского университета. – 1894. – № 1.
2. Краткий отчет Императорского Юрьевского университета за 1894 год // Ученые записки Императорского Юрьевского университета. – 1895. – № 1.
3. Краткий отчет Императорского Юрьевского университета за 1895 год // Ученые записки Императорского Юрьевского университета. – 1896. – № 1.
4. Краткий отчет Императорского Юрьевского университета за 1898 год // Ученые записки Императорского Юрьевского университета. – 1899. – № 5.
5. Краткий отчет Императорского Юрьевского университета за 1899 год // Ученые записки Императорского Юрьевского университета. – 1900. – № 1.
6. Краткий отчет Императорского Юрьевского университета за 1900 г. // Ученые записки Императорского Юрьевского университета. – 1901. – № 1.
7. Краткий отчет Императорского Юрьевского университета за 1901 г. // Ученые записки Императорского Юрьевского университета. – 1902. – № 1.
8. Краткий отчет Императорского Юрьевского университета за 1902 г. // Ученые записки Императорского Юрьевского университета. – 1903. – № 2.
9. Краткий отчет Императорского Юрьевского университета за 1903 г. // Ученые записки Императорского Юрьевского университета. – 1904. – № 2.
10. Краткий отчет Императорского Юрьевского университета за 1904 г. // Ученые записки Императорского Юрьевского университета. – 1905. – № 2.
11. Краткий отчет Императорского Юрьевского университета за 1906 г. // Ученые записки Императорского Юрьевского университета. – 1907. – № 3.
12. Краткий отчет Императорского Юрьевского университета за 1907 г. // Ученые записки Императорского Юрьевского университета. – 1908. – № 1.
13. Краткий отчет Императорского Юрьевского университета за 1908 г. // Ученые записки Императорского Юрьевского университета. – 1909. – № 1.
14. Краткий отчет Императорского Юрьевского университета за 1909 г. // Ученые записки Императорского Юрьевского университета. – 1910. – № 2.
15. Краткий отчет Императорского Юрьевского университета за 1911 г. // Ученые записки Императорского Юрьевского университета. – 1912. – № 2.
16. Петухов Е. Императорский Юрьевский университет за сто лет его существования (1802–1865) / Е.И. Петухов. – Юрьев, 1902. – Т. 1. – 605 с.
17. Петухов Е.И. Императорский Юрьевский, бывший Дерптский, университет в последний период своего столетнего существования (1865–1902) / Е.И. Петухов. – Юрьев, 1906. – Т. 2. – 236 с.

18. Правила для учащихся в Дерптском университете. – Дерпт, 1838.
19. Правила для студентов Императорского Дерптского университета. – Дерпт, 1869.
20. Правила для студентов и посторонних слушателей Императорского Дерптского университета. – Дерпт, 1893.
21. Сборник постановлений по Министерству Народного просвещения. Царствование императора Александра I. – Спб., 1875. – Т. 1.

REFERENCES

1. Kratkij otchet Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta za 1893 god [Summary of the Imperial University of Tartu 1893] // Uchenie zapiski Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta. 1894. № 1 (in Russian).
2. Kratkij otchet Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta za 1894 god [Summary of the Imperial University of Tartu 1894] // Uchenie zapiski Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta. 1895. № 1 (in Russian).
3. Kratkij otchet Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta za 1895 god [Summary of the Imperial University of Tartu 1895] // Uchenie zapiski Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta. 1896. № 1 (in Russian).
4. Kratkij otchet Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta za 1898 god [Summary of the Imperial University of Tartu 1898] // Uchenie zapiski Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta. 1899. № 5 (in Russian).
5. Kratkij otchet Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta za 1899 god [Summary of the Imperial University of Tartu 1899] // Uchenie zapiski Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta. 1900. № 1 (in Russian).
6. Kratkij otchet Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta za 1900 god [Summary of the Imperial University of Tartu 1900] // Uchenie zapiski Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta. 1901. № 1 (in Russian).
7. Kratkij otchet Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta za 1901 god [Summary of the Imperial University of Tartu 1901] // Uchenie zapiski Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta. 1902. № 1 (in Russian).
8. Kratkij otchet Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta za 1902 god [Summary of the Imperial University of Tartu 1902] // Uchenie zapiski Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta. 1903. № 2 (in Russian).
9. Kratkij otchet Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta za 1903 god [Summary of the Imperial University of Tartu 1903] // Uchenie zapiski Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta. 1904. № 2 (in Russian).
10. Kratkij otchet Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta za 1904 god [Summary of the Imperial University of Tartu 1904] // Uchenie zapiski Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta. 1905. № 2 (in Russian).
11. Kratkij otchet Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta za 1906 god [Summary of the Imperial University of Tartu 1906] // Uchenie zapiski Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta. 1907. № 3 (in Russian).
12. Kratkij otchet Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta za 1907 god [Summary of the Imperial University of Tartu 1907] // Uchenie zapiski Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta. 1908. № 1 (in Russian).
13. Kratkij otchet Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta za 1908 god [Summary of the Imperial University of Tartu 1908] // Uchenie zapiski Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta. 1909. № 1 (in Russian).
14. Kratkij otchet Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta za 1909 god [Summary of the Imperial University of Tartu 1909] // Uchenie zapiski Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta. 1910. № 2 (in Russian).
15. Kratkij otchet Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta za 1911 god [Summary of the Imperial University of Tartu 1911] // Uchenie zapiski Imperatorskogo Jur'evskogo universiteta. 1912. № 2 (in Russian).
16. Petukhov E. Imperatorskij Jur'evskij universitet za sto let ego suschestvovanija (1802–1865) [Imperial Yuriev University hundred years of its existence (1802–1865)]. Jur'ev, 1902. T. 1. 605 s. (in Russian).
17. Petukhov E. Imperatorskij Jur'evskij universitet, bivshij Derptsij, universitet v poslednij period svoego stoletnego suschestvovanija (1865–1902) [Imperial Yuriev, formerly Tartu, University of the last period of its existence, a century (1865–1902)]. Jur'ev, 1906. T. 2. 236 s. (in Russian).

18. Pravila dlja uchaschikhsja v Derptskom universitete [Rules for students of the University of Tartu]. Derht, 1938 (in Russian).
19. Pravila dlja studentov Imperatorskogo Derptskogo universiteta [Rules for students of the Imperial University of Tartu]. Derpt, 1869 (in Russian).
20. Pravila dlja studentov i postoronnikh slushatelej Imperatorskogo Derptskogo universiteta [Rules for students and foreign students of the Imperial University of Tartu]. Derpt, 1893. (in Russian)
21. Sbornik postanovlenij po Ministerstvu Narodnogo Prosveschenija. Zarstvovanie imperatora Aleksandra I. [Collection of resolutions by the Ministry of Education. The reign of Emperor Alexander I] Sankt-Peterburg, 1875. T. 1 (in Russian).

© *Наталья Соколова*
(Киев)

МЕДАЛЬНЫЕ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ ИСТОРИКО-ФИЛОЛОГИЧЕСКОГО ФАКУЛЬТЕТА ИМПЕРАТОРСКОГО ДЕРПТСКОГО УНИВЕРСИТЕТА (1803 – 1917 ГГ.)

Статья посвящена анализу научных работ студентов Императорского Дерптского (впоследствии Юрьевского) университета, отмеченных специальными наградами – золотыми и серебряными медалями. Методологическую основу публикации составили исторический, сравнительный и диалектический методы исследования.

Установлено, что традиция награждать лучшие работы студентов Дерптского университета появилась с момента открытия учебного заведения. Согласно уставу университета, победители конкурса могли рассчитывать на медаль, денежную награду и получали право на публикацию своей работы. Однако из-за отсутствия университетского периодического издания большинство работ так и не было опубликовано.

Доказано, что в первой половине XIX в. научный уровень студенческих работ был достаточно низкий, что объясняется высоким социальным положением студентов, которые не были заинтересованы в денежной награде, а также высокими требованиями факультетских советов до уровня работ. Установлено, что с момента выхода университетского периодического издания «Ученые записки Императорского Юрьевского университета» ни одна студенческая конкурсная работа так и не была опубликована, и это при том, что научный уровень сочинений значительно вырос.

Определено, что в Дерптском университете, в отличие от других заведений Российской империи, при выборе тематики будущей конкурсной работы не давалось преимущество исследованию проблем по русской истории. Даже в конце XIX в., когда активизируются процессы русификации, университетское руководство в равной степени предлагает студентам исследовать вопрос как по российской так и всемирной истории.

Ключевые слова: Дерптский университет, история, медальные работы, конкурс.

© *Nataliya Sokolova*
(Kyiv)

STUDENT WORK MEDAL OF HISTORY AND PHILOLOGY OF THE IMPERIAL UNIVERSITY OF TARTU (1803–1917)

The article analyzes the scientific works of students of the Imperial Tartu (later Yuriev) University, a special prize – gold and silver medals. Methodological basis of publications made historical, comparative and dialectical methods.

Established that tradition to reward the best works of students of the University of Tartu appeared with the opening of the institution. According to the statute of the university, the winners can expect a medal, a cash prize and have the right to publish their work. However, due to the lack of university periodical publications, most have not been published.

It is proved that in the first half of the XIX century, scientific level of students' works was quite low, due to the high social status of students who were not interested in monetary reward, and high standards of faculty councils for equal work. In addition, the Tartu University, there was a requirement that also affect the level of students' scientific works, namely writing works in Latin. Reviewers often drawn attention to spelling and linguistic mistakes, rather than on a scientific level work.

It was found that since the university periodical «The researchers note of the Yuriev Imperial University» student competition any work has not been published, and despite the fact that the scientific level jobs has increased significantly.

Determined that in the Tartu University, unlike other institutions of empire, the choice of topics for future competitive advantage not provided to the problems of Russian history. Even in the late

XIX century, when activated process of Russification, the university management is equally encourages students to explore the issue with both the Russian and world history.

Analysis Medal work performed for the contest on the proposed historical-philological faculty threads enables argued that in its scientific level they yield Medal works of students of the University of St. Vladimir. After all, unlike the University of Tartu, the walls of the Kiev higher education institution formed scientific schools V. Antonovich, M. Dovnar-Zapolskiy, V. Peretz, whose representatives still a student has achieved significant scientific results, namely M. Dashkevich, P. Golubovsky, V. Danylevych, A. Hrushevsky, M. Hrushevsky, E. Stashevsky, B. Kurtz, P. Smirnov, V. Bazylevych, A. Hnyevushev, V. Favorsky.

Key words: University of Tartu, history, work medal, contest.

До редакції надійшла 23.12.2016.

УДК 94(71):323.15

© Ольга Шалига
(Київ)

ПОЛІТИКА КАНАДИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ ПРАВ ЕТНІЧНИХ МЕНШИН ТА УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА

У статті основний наголос зроблено на розгляді впровадження канадським урядом політики багатокультурності та відході від двокультурності й акцентується увага на тому внеску, що зробили канадські українці для становлення вищезазначеного політичного курсу, котрий був спрямований на інтеграцію національних меншин Канади. Канадська культурна політика мультикультуралізму, яка стала вводиться з 1970-х рр. у цій державі базується на повазі, гідності і цінності кожної культури, на відмові від спроб встановлення будь-яких форм нерівності. Завдяки цій політиці українці отримали можливість рівного розвитку своїх духовних надбань без утисків, було збережено українську самобутність й самодостатність, не була забута Україна.

Стаття висвітлює послідовний процес втілення у життя ідеї створення багатокультурного суспільства. Спершу було створено Королівську комісію з питань двомовності та двокультурності, що мала вирішити питання між англоканадцями та франкоканадцями. У її роботі брав участь канадський українець Ярослав Рудницький з допомогою котрого українська меншина змогла заявити про себе, звернувши увагу уряду на те, що, окрім проблеми між англофонами й франко фонами, існують інші етнічні угруповання на теренах Канади, які хочуть безперешкодно розвивати та примножувати свої культурні традиції. Також окремої уваги заслуговують домагання іншого канадського українця – Павла Юзика, котрий зміг створити сприятливий ґрунт, на який успішно лягли ідеї впровадження мультикультурної політики в канадській державі.

Ключові слова: політика мультикультуралізму, діаспора, канадські українці, Комісія з питань двомовності та двокультурності.

Канадська нація – це етнічно складне утворення. Канада утворилась внаслідок злиття корінних народів і двох європейських націй – французів та англійців. Її населення продовжує зростати в міру прибуття наступних хвиль іммігрантів з усього світу, які шукають кращого життя. Таким чином на сьогоднішній день у Канаді виділяється чотири групи населення: дві національні державоутворюючі групи – англоканадці та франкоканадці; корінне населення та імміграційні національні меншини. Відомості з приводу багатокультурності Канади та української діаспори у Канаді розглядалися у статтях В. Богатирець [2], Р. Сіромського [8], Ю.Тищенко [10], Н. Че-

редник та Ю. Чередник [11]. Метою статті є аналіз та дослідження канадської політики стосовно національних меншин та значимість канадських українців у її становленні.

Величезну роль у творенні Канади, якою ми її сьогодні бачимо, відіграли кілька поколінь канадських політиків, які не втомлювалися шукати компроміси та спільні рішення, уміли поступатися і жертвувати власними інтересами й амбіціями заради збереження і творення єдиного спільного дому під назвою Канада. У суперечку між «британцями» та «французами», якою має бути держава Канада, втрутилася третя сила – вихідці з країн переважно Центральної та Східної Європи,